

U 1/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till förordning om inrättande av en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper och om ändring av förordning (EU) 2018/1726

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 1 december 2021 till förordning om inrättande av en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 3 februari 2022

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Specialsakkunnig Joni Korpinen

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA
27.1.2022

EU/2021/1363

KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM INRÄTTANDE AV EN SAMARBETSPLATTFORM FÖR GEMENSAMMA UTREDNINGSGRUPPER OCH OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) 2018/1726

1 Bakgrund

Kommissionen antog den 1 december 2021 ett förslag till förordning om inrättande av en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper och om ändring av förordning (EU) 2018/1726 (COM(2021) 756 final, nedan *förslag*). Förslaget är den del av det lagstiftningspaket som gäller digitalisering av det rättsliga området och som består av tre förslag till förordningar och två direktivförslag.

Gemensamma utredningsgrupper (Joint Investigation Teams, JIT) är grupper som har inrättats för särskilda brottsutredningar och för en begränsad tidsperiod. De behöriga myndigheterna i två eller flera medlemsstater och eventuellt länder utanför EU (tredjeländer) kan inrätta en gemensam utredningsgrupp för att tillsammans genomföra gränsöverskridande brottsutredningar. En gemensam utredningsgrupp får i synnerhet inrättas om en medlemsstats brottsutredningar är komplicerade och krävande och har kopplingar till andra medlemsstater eller tredjeländer. Den får också inrättas om flera medlemsstater genomför brottsutredningar där omständigheterna kräver samordnade, gemensamma åtgärder i de berörda medlemsstaterna.

Den rättsliga grunden för inrättandet av en gemensam utredningsgrupp är artikel 13 i Europeiska unionens konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (FördrS 57/2004) och rådets rambeslut 2002/465/RIF av den 13 juni 2002 om gemensamma utredningsgrupper. Tredjeländer kan vara parter i gemensamma utredningsgrupper om den rättsliga grunden tillåter detta, exempelvis artikel 20 i det andra tilläggsprotokollet till Europarådets konvention från 1959 om rättslig hjälp i brottmål (FördrS 30/1981) och artikel 5 i avtalet om ömsesidig rättslig hjälp mellan Europeiska unionen och Amerikas förenta stater (FördrS 8/2010).

Rambeslutet om gemensamma utredningsgrupper har genomförts nationellt med lagen om gemensamma utredningsgrupper (1313/2002, nedan *JIT-lagen*).

I EU koordineras verksamheten i de gemensamma utredningsgrupperna av sekretariatet för nätverket för gemensamma utredningsgrupper (nedan *JIT-sekretariatet*) som sedan 2011 har varit knuten till Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (nedan *Eurojust*). JIT-sekretariatet främjar verksamheten i nätverket för nationella experter på gemensamma utredningsgrupper (nedan *JIT-nätverket*) och stöder nationella experter i deras arbete samt administrerar de understöd som beviljas av Eurojust för gemensamma utredningsgruppers gränsöverskridande utredningsåtgärder. JIT-nätverkets syfte är att underlätta inrättandet av gemensamma grupper, bidra till delning och spridning av bästa praxis och biträder aktörer i olika medlemsstater vid inrättandet av gemensamma utredningsgrupper.

Enligt förslaget har de gemensamma utredningsgruppernas praktiska verksamhet försvårats av brist på gemensamma IT-verktyg hos de instanser som deltar i utredningsgruppen. I flera utvärderingar (bland annat JIT-nätverkets utvärderingsrapport från 2018 och kommissionens rapport

om digital straffrätt från 2020) har det konstaterats att man skulle kunna effektivisera och påskynda arbetet i gemensamma utredningsgrupper, om de skulle stödjas i en gemensam IT-plattform. Plattformen skulle ge dem som deltar i utredningsgrupperna möjligheten att tryggt kommunicera med varandra samt att dela information och bevis.

Dessutom har enligt förslaget tre utvecklingsbehov identifierats i gemensamma utredningsgruppers verksamhet. För det första finns det inte ett enda system där de som deltar i en utredningsgrupp skulle kunna upprätta en förbindelse för elektroniskt förmedling av omfattande informationsmaterial och bevis. Det andra utvecklingsbehovet gäller verktyg för gemensamma utredningsgruppers interna kommunikation. Det är inte möjligt att leda eller koordinera en gemensam utredningsgrupp utan effektiva kommunikationsmedel. Det tredje utvecklingsbehovet gäller daglig förvaltning av gemensamma utredningsgrupper. Ledningen av gemensamma utredningsgrupper anknyter till flera funktioner som för närvarande inte kan genomföras på ett effektivt sätt. De gemensamma utredningsgrupperna har inga gemensamma applikationer eller verktyg till exempel för planering av verksamheten, hantering av gemensamma kalendrar, fördelning av uppgifter i den gemensamma utredningsgruppen, gemensam bearbetning av dokument, maskinöversättning eller för utbyte av stora elektroniska filer.

Vidare förutsätter enligt förslaget förvaltning av den gemensamma utredningsgruppens dagliga verksamhet ett gemensamt verktyg som möjliggör effektivt samarbete mellan dem som deltar i den gemensamma utredningsgruppen. I gränsöverskridande verksamhet kan medlemsstaternas nationella system eller verktyg inte utnyttjas. Även den flerspråkiga verksamhetsmiljön och bristen på gemensamma tekniska verktyg på EU-nivån medför utmaningar. Man har inte kunnat utnyttja de möjligheter som de digitala teknikerna erbjuder i de gemensamma utredningsgruppernas verksamhet.

2 Förslagets syfte

Förslaget har som syfte att skapa en rättslig grund för en teknisk samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper för att öka gränsöverskridande utredningars och lagföringsförfarandens effektivitet.

Förslagets syfte är särskilt att säkerställa att de blir lättare för medlemmar och deltagare i gemensamma utredningsgrupper att utbyta information och bevis som har samlats in i samband med utredningsgruppens verksamhet. Dessutom är syftet att säkerställa att medlemmar och deltagare i gemensamma utredningsgrupper kan kommunicera enklare och säkrare sinsemellan. Ett syfte med förslaget är även att underlätta förvaltningen av gemensamma utredningsgrupper.

Den föreslagna samarbetsplattformen skulle bestå av både centraliserade och decentraliserade komponenter. Plattformen skulle vara tillgänglig för alla aktörer som deltar i en gruppens förfaranden, dvs. medlemsstaternas företrädare i gemensamma utredningsgrupper, företrädare för tredjeländer som inbjudits att samarbeta i en gemensam utredningsgrupp samt EU:s behöriga organ och byråer, såsom Eurojust, Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (nedan *Europol*), Europeiska åklagarmyndigheten och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (nedan *OLAF*).

Utformning, utveckling, teknisk förvaltning och underhåll av plattformen skulle anförtrös Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora IT-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (nedan *eu-LISA*). Eu-LISA skulle emellertid som samarbetsplattformens serviceleverantör inte ha åtkomst till information som sparas eller byts genom systemet. Eu-LISA skulle inte heller delta i förvaltningen av åtkomsträttigheter. Medlemsstaterna skulle delta

i att förbereda samarbetsplattformen i samarbetsplattformens programstyrelse och den rådgivande gruppen.

Användningen av samarbetsplattform skulle vara frivilligt, och därmed skulle de myndigheter som deltar i gemensamma utredningsgrupper ha full frihet att välja huruvida de vill använda plattformen för en viss gemensam utredningsgrupps verksamhet. Dessutom skulle gruppens medlemmar och deltagare vara fria att även använda andra verktyg vid sidan av samarbetsplattformen. Exempelvis skulle de kunna överlämna bevis personligen vid ett arbetsmöte eller genom SIENA-applikationen (Secure Information Exchange Network Application) som förvaltas av Europol.

Samarbetsplattformens arkitektur skulle göra det möjligt att skapa separata samarbetsutrymmen och sessioner. Dessa arbetsutrymmen skulle vara specifika för varje grupp och endast vara öppna under den tid som den gemensamma utredningsgruppens verksamhet pågår. Det skulle inte finnas några övergripande funktioner eller någon interaktion mellan olika utredningsgrupper i plattformen.

Vid planering av samarbetsplattformen ska eu-LISA säkerställa att den är tekniskt kompatibel med SIENA.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Förslaget innehåller totalt 27 artiklar. Genom artikel 26 i förslaget ändras Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1726 om Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora IT-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA), om ändring av förordning (EG) nr 1987/2006 och rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av förordning (EU) nr 1077/2011 (nedan *eu-Lisa-förordningen*).

Kapitel: I Allmänna bestämmelser

I artikel 1 i förslaget föreskrivs om förordningens innehåll. Samarbetsplattformen skulle vara en centraliserad IT-plattform som de som deltar i gemensamma utredningsgrupper kan använda för att samarbeta, kommunicera säkert sinsemellan samt för att dela information och bevismaterial. I förordningen fastställs även bestämmelser som gäller ansvarsfördelningen mellan användarna av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper samt eu-LISA som svarar för utvecklingen och underhållet av samarbetsplattformen.

I artikel 2 i förslaget fastställs förordningens tillämpningsområde. Förordningen ska tillämpas på behandling av information, inbegripet personuppgifter, i samband med det gemensamma informationssystemet. Detta inbegriper utbyte och lagring av operativ information och bevis samt icke-operativ information. Denna förordning omfattar en utredningsgrupps verksamhet under och efter dess operativa fas, från det att medlemmarna undertecknar den relevanta överenskomsten.

I artikel 3 i förslaget definieras de begrepp som används i förordningen.

I artikel 4 i förslaget beskrivs samarbetsplattformens tekniska struktur. Samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper ska bestå av ett centraliserat informationssystem som möjliggör tillfällig central datalagring, kommunikationsprogramvara som möjliggör lokal lagring av kommunikationsdata och en förbindelse mellan det centraliserade informationssystemet och Eurojusts tillämpliga IT-verktyg för gemensamma utredningsgrupper, vilka förvaltas av JIT-sekretariatet.

I artikel 5 fastställs samarbetsplattformens syfte, nämligen att underlätta den dagliga samordningen och förvaltningen av en gemensam utredningsgrupp, utbytet av operativ information och bevis, säker kommunikation, spårbarheten och utvärderingen av en gemensam utredningsgrupp. Det centraliserade informationssystemet ska tillhandahållas av eu-LISA:s tekniska anläggningar.

Kapitel II: Utveckling och operativ förvaltning

I artikel 6 ges kommissionen genomförandebefogenheter att fastställa villkor för den tekniska utvecklingen och genomförandet av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper. I artikel 7 i förslaget ges eu-LISA i uppdrag att utforma, utveckla och driva samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper. Dess mandat bör ändras för att återspegla dessa nya uppgifter. Eu-Lisa bör ges tillräcklig finansiering och personal för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt denna förordning.

Enligt artikel 8 ska medlemsstaterna införa tekniska åtgärder så att deras behöriga myndigheter ges åtkomst till samarbetsplattformen för den gemensamma utredningsgruppen i enlighet med förordningen. I artikel 9 anges åter att unionens behöriga organ och byråer måste vidta tekniska åtgärder för att få åtkomst till samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper i enlighet med förordningen. Dessutom har Eurojust ansvar för den tekniska anpassningen av sina system för att upprätta en förbindelse mellan det centraliserade informationssystemet och tillämpliga IT-verktyg för gemensamma utredningsgrupper.

I artikel 10 fastställs mandatet, sammansättningen och de organisatoriska aspekterna för den programstyrelse som ska inrättas av eu-LISA:s styrelse. Denna programstyrelse ska på lämpligt sätt leda utformningen och utvecklingen av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper. Dessutom fastställs i artikel 11 mandatet, sammansättningen och de organisatoriska aspekterna för den rådgivande grupp som ska inrättas av eu-LISA. Den rådgivande gruppen ska tillhandahålla sakkunskap om samarbetsplattformen, särskilt då plattformen förbereds samt i samband med utarbetandet av det årliga arbetsprogrammet och den årliga verksamhetsrapporten.

Kapitel III: Åtkomst till samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper

I artikel 12 i förslaget regleras åtkomsten till de gemensamma utredningsgruppernas samarbetsutrymmen för medlemsstaternas behöriga myndigheter. Efter undertecknandet av överenskommelsen om en gemensam utredningsgrupp ska ett samarbetsutrymme inrättas för varje utredningsgrupp i plattformen. Samarbetsutrymmet ska öppnas av utrymmesadministratörer, med tekniskt stöd från eu-LISA.

Dessutom anges i artikel 13 att utrymmesadministratörerna får bevilja de behöriga unionsorganen och unionsbyråerna åtkomst till samarbetsutrymmena för att de ska kunna fullgöra sina lagstadgade uppgifter.

Vidare anges i artikel 14 att utrymmesadministratörerna vid tillämpningen av artikel 5 får bevilja tredjeländer som har undertecknat en överenskommelse om en viss gemensam utredningsgrupp åtkomst till samarbetsutrymmena. Utrymmesadministratörerna ska se till att utbytet av operativ information med tredjeländer som har beviljats åtkomst till ett samarbetsutrymme begränsas till syftet med överenskommelsen om utredningsgruppen och omfattas av dess villkor. Medlemsstaterna ska säkerställa att personuppgifter överförs till tredjeländer som har beviljats åtkomst till ett samarbetsutrymme endast när villkoren i kapitel V i Europaparlamentets och

rådets direktiv (EU) 2016/680 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (nedan *dataskyddsdirektivet*) är uppfyllda.

Kapitel IV: Säkerhet och skadeståndsansvar

Enligt artikel 15 ska eu-LISA vidta nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa plattformens säkerhet och säkerheten för uppgifterna i plattformen. Artikel 16 avser medlemsstaternas eller de behöriga unionsorganens eller unionsbyråernas skadeståndsansvar samt skadeståndsanspråk mot dem.

Kapitel V: Dataskydd

Artikel 17 reglerar lagringstiden för operativa data, enligt definitionen i artikel 3. Sådana operativa data ska lagras i det centraliserade informationssystemet tills alla användare slutför nedladdningen. Lagringstiden får inte överskrida fyra veckor. När denna lagringstid har löpt ut ska dataposten automatiskt raderas från det centraliserade systemet.

Artikel 18 reglerar lagringstiden för icke-operativa data. Icke-operativa data ska lagras i det centraliserade informationssystemet tills utvärderingen har slutförts. Lagringstiden får inte överskrida fem år. När denna lagringstid har löpt ut ska dataposten automatiskt raderas från det centraliserade systemet.

Artikel 19 avser de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden. Det klargörs att varje medlemsstats behöriga myndighet, och i förekommande fall Eurojust, Europol, Europeiska åklagarmyndigheten, OLAF eller andra behöriga unionsorgan eller unionsbyråer, är personuppgiftsansvariga i enlighet med unionens tillämpliga dataskyddsregler för behandlingen av personuppgifter enligt denna förordning. Eu-LISA ska betraktas som personuppgiftsbiträde i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG när det gäller de personuppgifter som utbyts genom och lagras i plattformen. Enligt förslaget redogörelse ingår i förordningen att när ett tredjeland laddar upp operativ information eller bevis till plattformen ska informationen eller bevisen granskas av en utrymmesadministratör innan de kan laddas ned av andra plattformsanvändare.

I artikel 20 avgränsas syftet med behandlingen av personuppgifter som förs in i plattformen. Dessa uppgifter får endast behandlas för utbyte av operativ information och bevis mellan plattformsanvändarna och utbyte av icke-operativa data mellan plattformens användare inom ramen för förvaltningen av den gemensamma utredningsgruppen. Åtkomsten till plattformen ska begränsas till bemyndigad personal vid medlemsstaternas behöriga myndigheter och myndigheter i tredjeländer, Eurojust, Europol, Europeiska åklagarmyndigheten, OLAF och andra behöriga unionsorgan eller unionsbyråer.

I artikeln 21 regleras att logguppgifter ska bevaras och att eu-LISA ska säkerställa att åtkomsten till det centraliserade informationssystemet och all databehandling i detta system loggas för att kontrollera att ansökningar är tillåtliga, för att övervaka dataintegriteten och datasäkerheten samt databehandlingens laglighet och för att utföra egenkontroll.

Kapitel VI: Slutbestämmelser

I artikel 22 i förslaget fastställs eu-LISA:s och kommissionens rapporterings- och gransknings-skyldigheter. Fyra år efter att plattformen har tagits i drift och vart fjärde år därefter kommer kommissionen att genomföra en övergripande utvärdering av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper.

I artikel 23 anges att kostnaderna för att inrätta och driva plattformen ska belasta unionens allmänna budget. Dessutom fastställs i artikel 24 de villkor som måste vara uppfyllda innan kommissionen fastställer tidpunkten för när plattformen ska tas i drift. Artikel 25 reglerar det kommittéförfarande som ska användas och artikel 26 ändringarna av förordningen för eu-LISA:s nya ansvarsområden och uppgifter. I artikel 27 föreskrivs till slut om ikraftträdandet.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Förslagets rättsliga grund är artikel 82.1 d i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan *EUF-fördraget*), enligt vilken Europaparlamentet och rådet beslutar om åtgärder för att underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

De ändringar som görs i förordningen om eu-LISA beror på de uppgifter som genom förslaget till förordning anförtros eu-LISA och som gäller utformning, utveckling och underhåll av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper samt förvaltning av samarbetsplattformerna.

Kommissionen anser att då gemensamma utredningsgruppers verksamhet är gränsöverskridande till sin karaktär, är samarbetet mellan medlemsstater på detta område ändamålsenligt.

I fråga om proportionalitetsprincipen anser kommissionen att för att lösa problemen bakom ärendet behövs åtgärder på EU-nivå, eftersom utformningen av en datateknisk plattform som omfattar hela unionen som stöd för gemensamma utredningsgrupper möjliggör en tekniskt lösning som inte är beroende av nationell datateknisk infrastruktur och som inte kan uppnås ensidigt på medlemsstaternas nivå och inte heller bilateralt.

Statsrådet anser att den rättsliga grunden för förslaget till förordning ska anses lämplig. Dessutom anser statsrådet att förslaget uppfyller subsidiaritets- och proportionalitetsprincipens krav.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Kommissionen har inte genomfört en mer omfattande konsekvensbedömning, eftersom syftet med förslaget endast är att skapa en teknisk lösning till stöd för de gemensamma utredningsgrupperna, utan att ändra de huvudprinciper som ligger till grund för de rättsliga ramarna för inrättandet av en gemensam utredningsgrupp. Förslaget till förordning åtföljs emellertid av ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar med en detaljerad beskrivning av problemet och förslagets mål (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/3_2_178653_analytic_regul_jit_en.pdf.pdf).

Enligt arbetsdokumentet i fråga har de observerade problemen att göra med att gemensamma utredningsgrupper inte har tillgång till effektiva verktyg för informationsutbyte. Alla samarbetsplattformens funktioner syftar till att spara tid och pengar för dem som deltar i gemensamma

utredningsgrupper. Även om plattformen är frivillig till sin natur är förväntningen att samarbetsplattformen kommer att användas i stor omfattning. Plattformen skulle göra det möjligt att påskynda informationsflödet mellan användarna och öka säkerheten vid utbyte av information. Därmed skulle utredningsgruppernas effektivare verksamhet förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller att utreda och lagföra gränsöverskridande brott.

Enligt kommissionen skulle förslaget ha budget- och personalresurskonsekvenser vad gäller eu-LISA och Eurojust. Av budgetkonsekvenser skulle en del vara engångskostnader för inrättande och en del fortlöpande kostnader. Det uppskattade behovet av tilläggsfinansiering för eu-LISA är 8,4 miljoner euro som engångskostnader för inrättande och 1,7 miljoner euro som fortlöpande kostnader per år. För personalens del är ökningen 10 årsverken. Det uppskattade behovet av tilläggsfinansiering för Eurojust vad gäller anslutning av de nuvarande JIT-datasystemen (JIT Funding, JITs Evaluation och JITs Restricted Area) till samarbetsplattformen skulle uppgå till 0,25 miljoner euro. Dessutom skulle JIT-samarbetsplattformens användarstöd ge upphov till administrativa kostnader för Eurojust. Detta skulle motsvara cirka tre årsverken från och med 2025. Enligt artikel 23 i förslaget till förordning ska kostnaderna i samband med samarbetsplattformens inrättande och verksamhet betalas ur unionens allmänna budget, och vid förhandlingarna ska målet dessutom vara att säkerställa att EU:s fleråriga budgetram iakttas och att finansieringen i första hand ordnas genom omfördelning av EU-budgetens medel. Unionens behöriga organ och byråer får åtkomst till samarbetsplattformen via en webbläsarbaserad nätapplikation och detta medför inga kostnader för dem.

5.2 Konsekvenser för den nationella lagstiftningen

EU:s förordning är i medlemsstaterna direkt tillämplig lagstiftning, och i regel förutsätter den inte nationell genomförandelagstiftning.

Enligt förslaget till förordning ska varje medlemsstat utse en företrädare till den rådgivande gruppen för samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper. Dessutom utses sammanlagt åtta företrädare för medlemsstaterna till samarbetsplattformens programstyrelse. Enligt en preliminär bedömning förutsätter inte utseendet av företrädare lagstiftningsåtgärder, och förslaget till förordning innehåller inte heller andra sådana skyldigheter som gäller medlemsstaterna och som enligt en preliminär bedömning skulle förutsätta nationella lagändringar.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

Preliminärt bedöms förslaget till förordning inte ha betydande konsekvenser för statsfinanserna eller förvaltningen. Enligt kommissionens bedömning skulle inte inrättandet eller användningen av samarbetsplattformen medföra separata kostnader för medlemsstaterna, eftersom plattformen ska genomföras som en webbläsarbaserad nätapplikation. Plattformen förutsätter inte anpassning av den nationella tekniska infrastrukturen. Samma kommer att gälla kommunikationsprogramvaran som är enkelt att ladda ned i alla enheter som samarbetsplattformens användare använder. I Finland kan de krav som ställs av säkerhetsnätet (TUVE) medföra kostnader vid införandet av samarbetsplattformen. I fråga om kommunikationsprogramvaran definierar förslaget inte närmare eventuella särskilda krav på användarnas mobila enheter, men dessa kan medföra tilläggskostnader.

Man bör även observera att enligt artikel 8 i förslaget ska medlemsstaterna införa tekniska åtgärder så att deras behöriga myndigheter ges åtkomst till plattformen i enlighet med denna förordning. Dessutom ska eu-LISA enligt förslaget vid utformning av samarbetsplattformen utnyttja Europols nätapplikation för säkert informationsutbyte SIENAs befintliga funktioner och

andra funktioner inom Europol för att säkerställa komplementaritet och interoperabilitet. Säkerställandet av detta informationsutbyte mellan applikationer på medlemsstatsnivån kan även medföra kostnader.

Dessutom behandlas i förslaget rätt lite informationshanteringen av gemensamma utredningsgruppers material samt ansvaret för arkivering av material i förhållande till nationella ärendehanteringssystem. Detta kan emellertid ha kostnadseffekter i medlemsstaterna.

Det nationella finansieringsbehov som eventuellt uppstår på grund av dessa tekniska arrangemang behandlas i normal ordning som en del av beredningen av statens budgetpropositioner och planer för de offentliga finanserna.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt de grundläggande rättigheterna och mänskliga rättigheterna

Regleringen i förslaget är relevant med tanke på skydd av privatlivet och skydd för personuppgifter som 10 § i grundlagen föreskriver om. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis begränsas lagstiftarens flexibilitet inte bara av denna bestämmelse utan också av det att skyddet av personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment. Allt som allt gäller det att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses acceptabelt i systemet för grundläggande rättigheter (se t.ex. GrUU 13/2016 rd, s. 3–4).

Regleringen har även betydelse med tanke på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggar respekt för privatlivet och artikel 8 rätt till skydd av personuppgifter. Till principen om användningsändamål ingår att uppgifter inte får senare behandlas på ett sätt som inte är kompatibelt med det ursprungliga syftet.

Artikel 17 och 18 i förslaget till förordning ska föreskriva om lagringstider för operativa och icke-operativa data, och enligt förslaget ska lagringstiden för operativa data inte överskrida fyra veckor och för icke-operativa data inte fem år. I fråga om lagringstiden ska säkerställas att data som anses vara känsliga endast ska behandlas till den del och så länge som det är nödvändigt. Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis har begränsning av lagringstiden av känsliga data betonats särskilt till vad som är nödvändigt för att uppnå det syfte, för vilket data har lagrats i systemet (se till exempel GrUU 31/2017 rd, s. 5, GrUU 13/2017 rd, s. 6) och till exempel har en lagringstid på fem år ansetts vara lång vad gäller känsliga data (GrUU 51/2018 rd, s. 16, GrUU 13/2017 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har även påpekat att ju längre lagringstid för data, desto viktigare är det att ta hand om datasäkerheten, övervakning av användningen av data och den registrerades rättssäkerhet (GrUU 28/2016 rd, s. 7).

Personuppgifter som gäller fällande domar och brott har i Finland traditionellt i konstitutionellt hänseende ansetts vara känsliga personuppgifter. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna om behandling av personuppgifter fortfarande bör analyseras – inom ramen för EU:s dataskyddslagstiftning – utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå i en kontext som den här, där det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 26/2018 rd).

EU:s dataskyddslagstiftning tillåter behandling av data som tillhör särskilda personuppgiftsgrupper och särskilda operativa personuppgiftsgrupper endast om det är absolut nödvändigt med förutsättningen att ändamålsenliga skyddsåtgärder som gäller den registrerades rättigheter och friheter har genomförts. Likaväl bör grundlagsutskottets utlåtandepaxis i fråga om begränsning av behandling av uppgifter som anses känsliga till det nödvändiga (se till exempel GrUU

13/2018 rd, GrUU 3/2017 rd) samt dess utlåtandepraxis i fråga om exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå (GrUU 26/2018 rd) beaktas.

7 Ålands befogenheter

Enligt 27 § 23 punkten i Ålands självstyrelselag (1144/1991) har riket lagstiftningsmakt i ärenden som gäller rättskipning.

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om ärenden som gäller landskapets förvaltning samt myndigheter och inrättningar som är underställda den. Skydd för personuppgifter som innehas av landskaps- och kommunmyndigheterna på Åland har i den lagstiftningskontroll av landskapslagar som avses i 19 § i självstyrelselagen för Åland med stöd av 18 § punkt 1 och 4 i självstyrelselagen för Åland ansetts höra till landskapets lagstiftningsbehörighet.

8 Nationell behandling av förslaget

Europeiska kommissionen antog förslaget till förordning den 1 december 2021.

Utkastet till U-skrivelse har behandlats i skriftligt förfarande i sektionen för juridiska och inre ärenden (EU 7) 21. – 26.1.2022.

Behandlingen av förslagen har inletts den 26 januari 2022 i rådets arbetsgrupp för straffrättsligt samarbete.

9 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att det är viktigt att utveckla det rättsliga samarbetet i unionen och betonar särskilt främjande och utnyttjande av digitalisering. Kommissionens förslag som gäller en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper är ett viktigt redskap för att uppfylla digitaliseringsmålen.

Statsrådet anser att främjande av gränsöverskridande informationsutbyte och ärendehantering på det rättsliga området som en del av en mer omfattande digitaliseringsutveckling förutsätter enhetliga tillvägagångssätt och interoperabla tekniska lösningar. Den samarbetsplattform och det kommunikationssystem som föreslås i förslaget till förordning om en samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper skulle för sin del bidra till harmonisering av tillvägagångssätten för informationsutbyte. Den föreslagna samarbetsplattformen skulle möjliggöra effektivisering av gränsöverskridande informationsutbyte genom att stödja verksamheten i gemensamma utredningsgrupper samt effektiv och datasäker delning av verksamhetsresultaten. Dessutom skulle man kunna utnyttja de möjligheter som digitaliseringen medför. Statsrådet anser att det är godtagbart att användningen av samarbetsplattformen utgår från frivillighet.

Statsrådet anser att det är viktigt att man inom EU förbättrar gemensamma utredningsgruppers verksamhetsförutsättningar och verktyg för informationsutbyte. Likaså anses det vara viktigt att JIT-sekretariatets verksamhetsförutsättningar förbättras, så att det bättre kan stödja och effektivisera samordningen och samarbetet mellan nationella utrednings- och åklagarmyndigheter i gränsöverskridande ärenden.

Statsrådet välkomnar förslaget att de ansvar som gäller utvecklingen och underhållet av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper och som fördelas mellan eu-LISA och JIT-sekretariatet som står under Eurojust definieras exakt i förslaget till förordningen.

Statsrådet understöder den förvaltningsstruktur för samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper som kommissionen har föreslagit ska genomföras i eu-LISA-byrån och som följer den struktur som har införts i andra motsvarande informationssystem. Förvaltningsstrukturen möjliggör genom den rådgivande gruppen, som består av medlemsstaternas företrädare, tillhandahållande av medlemsstaternas expertis till införandet och utvecklingen av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper.

Statsrådet anser emellertid att vissa delar av förslaget behöver förtydligas. I den fortsatta beredningen bör man granska hur man vid utformningen av samarbetsplattformen för gemensamma utredningsgrupper kan säkerställa kompatibilitet med andra system för informationsutbyte, i synnerhet med Europols SIENA-system.